

Доброго дня! Тема уроку. Творення та відмінювання імен по батькові в українській мові. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ, імен по батькові

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:
moshev2020@icloud.com

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

- **Перегляньте.** Творення й відмінювання чоловічих та жіночих імен по батькові https://www.youtube.com/watch?v=P_6Hz3B_PMI

Творення і правопис імен по батькові

Чоловічі імена по батькові	Жіночі імена по батькові
Чоловічі імена по батькові творяться додаванням до основ власних імен суфікса -ович : <i>Михайло — Михайлович, Василь — Васильович, Юрій — Юрійович, Георгій — Георгійович, Ігор — Ігорьович*</i> (Згідно з попереднім правописом <i>Ігорович</i>).	Жіночі імена по батькові творяться додаванням до основ власних імен суфікса -івн(а) : <i>Михайло — Михайлівна, Юрій — Юрійвна (Юрій+івна), Георгій — Георгіївна, Ілля — Іллівна, Кузьма — Кузьмівна.</i>
Кілька чоловічих імен по батькові творяться за допомогою суфікса -ич : <i>Лука — Лукич (і Лукович), Сава — Савич (і Савович), Кузьма — Кузьмич (і Кузьмович), Хома — Хомич (і Хомович), Яків — Якович, Ілля — Ілліч.</i>	
Як виняток , в імені <i>Григор</i> при творенні імені по батькові відпадає ій — <i>Григорович</i> , а до основи імені <i>Микола</i> додаємо ай — <i>Миколович</i> (і рідко — <i>Миколович</i>).	З відхиленням від цього правила творяться лише такі імена по батькові: <i>Яків — Яківна, Григорій — Григорівна, Микола — Миколайвна</i> (і рідко — <i>Миколівна</i>).

Чоловічі імена по батькові	Жіночі імена по батькові
Чоловічі імена по батькові відмінюються <u>як іменники II відміни*</u> <u>мішаної групи**</u> (їх основа закінчується на шиплячий ч (суфікс -ович)). Н. <i>Петро Іванович</i> Р. <i>Петра Івановича</i> Д. <i>Петру(ові) Івановичу(еві)</i> З. <i>Петра Івановича</i> О. <i>Петром Івановичем</i> М. <i>(при) Петрі(ові) Івановичу(еві)</i> Кл. <i>Петре Івановичу</i>	Відмінюються жіночі імена по батькові <u>як іменники I відміни*</u> <u>твердої групи**</u> (як, скажімо, ім'я <i>Ганна</i>): Н. <i>Ганна Іванівна</i> Р. <i>Ганни Іванівни</i> Д. <i>Ганні Іванівні</i> З. <i>Ганну Іванівну</i> О. <i>Ганною Іванівною</i> М. <i>(при) Ганні Іванівні</i> Кл. <i>Ганно Іванівно</i>

* див. [Поділ іменників на відміни](#)

** див. [Поділ іменників на групи](#)

Увага! При написанні імені в офіційних документах слід використовувати той варіант, який зафіксований в паспорті людини, оскільки це тягне за собою юридичні наслідки.

Є слово, з яким людина не розлучається ніколи. Як народиться дитина – до неї це слово приходить першим. Воно має бути дзвінким і красивим.

- Скажіть, будь ласка, про яке слово йде мова?(Ім'я)
«На ім'я називають, а по батькові величають!» – так говорили здавна на Русі.

Сьогодні ми будемо вчитися утворювати, грамотно писати, відмінювати чоловічі, жіночі імена по батькові та прізвища.

Хоч ці правила на перший погляд прості, але помилок хоч греблю гати.

Василь^{ови}чВасил^{ів}наСергій^{ови}чСергій^{ів}на

Творення імен по батькові

Чоловічі	Жіночі
При творенні вживаємо суфікс -ович- : Дмитро – Дмитрови ч Петро – Петрови ч Олексій – Олексіюви ч Андрій – Андріюви ч	При творенні вживаємо суфікс -івн- (-ївн-) : Дмитро – Дмитрівн а Петро – Петрівн а Олексій – Олексіївн а Андрій – Андріївн а

Чоловічі	Жіночі
При творенні деяких імен по батькові вживаємо суфікси -ич-, -іч- : Ілля – Іллі ч Лука – Лукі ч Яків – Яков ич Кузьма – Кузьмі ч (і Кузьмови ч) Сáva – Сáви ч (і Савови ч) Хомá – Хомі ч (і Хóмови ч)	Ілля – Іллівн а Лука – Луківн а Яків – Яківн а Кузьма – Кузьмівн а Сáva – Сáвівн а Хомá – Хомівн а

При творенні імен по батькові в основах імен відбувається чергування [і] з [о]. **НАПРИКЛАД:** Федір – Федорови**ч**, Федорівн**а**.

У кличному відмінку чоловічі імена по батькові мають закінчення **у** – Іванови**чу**, Андріюви**чу**.

Жіночі прізвища на приголосний та **о** не відмінюємо. **ПОРІВНЯЙМО:**

Чоловічі	Жіночі
з Василем Симоненком з Андрієм Ковальчуком	з Ніною Симоненко з Надією Ковальчук

Виконання вправ на закріплення.

1. Записати, від поданих у дужках імен утворюючи імена по батькові.

I. Семен (Тарас), Богдан (Сильвестр), Олег (Ігор), Ярослав (В'ячеслав), Сергій (Юрій), Олександр (Валерій), Микола (Мефодій), Орест (Микола), Андрій (Євген, Євгеній), Світлана (Лука), Свирид (Яків), Митрофан (Хома).

II. Олена (Степан), Іванна (Дмитро), Галина (Петро), Роксолана (Лев), Алла (Гнат, Ігнатій), Любов (Анатолій, Анатоль), Мар'яна (Валер'ян, Валерій), Дзвенислава (Ілля, Ілько), Парасковія (Яків), Анастасія (Хома).

2. Робота з таблицею.

Відмінювання імен по батькові		
Н.	Іван Петрович	Ольга Семенівна
Р.	Івана Петровича	Ольги Семенівни
Д.	Івану (Іванові) Петровичу	Ользі Семенівні
З.	Івана Петровича	Ольгу Семенівну
О.	Іваном Петровичем	Ольгою Семенівною
М.	(на) Івані (Іванові) Петровичі	(на) Ользі Семенівні
Кл.	Іване Петровичу!	Ольго Семенівно!

3. Переписати, подані в дужках імена по батькові ставлячи в формі потрібного відмінка.

Запросити (Борислав Леонтійович та Ірина Кіндратівна). Передати (БогумилаВеніамінівна та Полікарп Костянтинович). Підтримати ... (Єлизавета Лаврентіївна та Владислава Ігорівна). Запропонувати (Дарина Феодосіївна та Павло Пантелеймонович). Запитати (Світозар Володимирович і Зоя Гордіївна). З'ясувати у (Зореслава Фотіївна та Віктор Віталійович). Зустрітись із (Аліна Сигизмундівна і Сергій Анастасійович). Викликати (Мирослава Аполінаріївна та Феофан Лазарович).

4. Подані імена по батькові поставити у формі кличного відмінка. Два-три з них увести до самотійно складених речень у ролі звертання.

Федір Павлович, Оксана Мелентіївна, Тарас Олександрович, Михайло Миколайович, Зоряна Вікентіївна, Лідія Святополківна, Володимир Самійлович, Надія Себастьянівна, Ольга Іполитівна, Ївга Андріївна, Євгенія Леопольдівна, Аристарх Захарович.

5. Дібрати власні приклади, назвавши імена по батькові вчителів, однокласників, друзів.

6. Коментар учителя. Відмінюються чоловічі та жіночі імена та імена по батькові як іменники відповідної відміни. Утворюються — від власних імен за допомогою суфіксів.

Увага! Ілля, Ілліч, Іллівна; Лука, Лукич, Луківна; Хома, Хомич, Хомівна; Сава, Савич, Савівна; Кузьма, Кузьмич, Кузьмівна, Микита, Микитович, Микитівна; Яків, Якович (Яковлевич), Яківна (Яковлівна).

Виконання системи завдань творчого характеру

1. Лінгвістичне дослідження

- До поданих імен дібрати чоловічі й жіночі імена по батькові. Записати їх. Позначити суфікси.

Анатолій, Андрій, Гордій, Герасим, Захар, Іларій, Лук'ян, Микола, Кость, Яків, Кузьма, Василь, Юліан, Орест, Віталій.

2. Скласти зв'язне висловлювання на тему «Нові знайомства під час подорожі», використовуючи утворені імена по батькові.

3. Самостійна робота з прийомом взаємоперевірки

- *Переписати, уставляючи на місці крапок потрібні суфікси. Аргументувати свій вибір.*

Батьківщина — це твоє рідне слово. Бережи і вивчай мову українську. Це мова великого народу. Українською мовою написані безсмертні твори Івана Петров... Котляревського, Тараса Григор... Шевченка, Івана Яков... Франка, Ольги Юліан... Кобилянської, Олександра Євдоким... Корнійчука, Максима Тадей... Рильського, Миколи Платон... Бажана, Івана Кіндрат... Микитенка, Михайла Панас... Стельмаха, Олеся Терентій... Гончара.

Домашнє завдання

§ 46. Вправа 424, 427 (с. 168).

